

Kütüphane Haftası'nı Yeniden Düşünmek

Reconsidering the Library Week

Erol Yılmaz*

Öz

1964 yılında kutlanılmaya başlanan Kütüphane Haftası, Türk Kütüphaneciliği'nin en önemli mesleki etkinliklerinden birisidir.

Kütüphane Haftası'nda yapılacak faaliyetlerin temel amacı, vatandaşların kütüphaneleri yakından tanımalarını ve daha çok yararlanmalarını sağlamak; bir diğer ifadeyle, toplumsal farkındalık oluşturmaktır.

Bu çalışmada, Kütüphane Haftası kutlamaları irdelenmekte ve geçmiş dönemlerdeki kutlamalar çerçevesinde kimi değerlendirmeler yapılarak, Hafta'nın toplumsal farkındalık yaratma amacına uygun ve etkin bir biçimde kutlanabilmesi bağlamında öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: *kütüphane haftası; Türk kütüphaneciliği; kütüphane haftası kutlamaları; toplumsal farkındalık*

Abstract

The Library Week which was started to be celebrated since 1964, is one of the most important occupational activities of Turkish Librarianship.

The main purpose of the activities that are going to be performed in the Library Week is to enable the citizens to learn about the libraries more closely and enable them to use more; in other words, to create the public awareness.

* Dr., Müdür Yardımcısı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphane – Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü. e-posta: erol.yilmaz@tbmm.gov.tr

In this study, the Library Week celebrations are analysed and by making some evaluations within the framework of the celebrations of the past terms, recommendations are provided within the scope of celebration of the Week efficiently and in compliance with the purpose of creating public awareness.

Keywords: library week; Turkish librarianship; library week activities; social awareness

Kütüphane Haftası...

1964 yılında kutlamaya başladığımız; mesleğimizin temel etkinliklerden biri. Topluma dönük yönüyle, belki de birincisi.

En son 45. Hafta'yı kutladık, 2009 yılında. Sadece bu yönüyle bile takdire şayan, alkışlanmaya değer. İçerisinde yer almış olanlar bilir, ne zordur bu etkinliği düzenlemek, ne denli zahmetli. Damdan düşen anlar ya, damdan düşeni. Bu vesileyle bugüne değin kutlamalarda emeği geçenleri saygıyla, sevgiyle, rahmetle anıyorum.

Öte yandan, bu yazıda, özellikle Ankara kutlamalarını odağa alarak hazırlanan kutlama etkinlikleri üzerine bazı değerlendirme ve önerilerde bulunmak istiyorum. Doğrusu bu tür değerlendirmelerin epeyce de gecikmiş olduğunu düşünüyorum.

Öncelikle mevzuata göz atarak başlayalım değerlendirmeye. Malum hukuk devletinde yaşadığımızı göre, bu konuda temel dayanak mevzuat olmalı.

Kütüphane Haftası kutlamaları konusunda bir yönetmelik var bilindiği gibi (Kütüphane, 1982). Söz konusu Yönetmelik, kutlamaların organizatörleri, amacı, merkezde ve taşrada ne şekilde kutlanacağı gibi çerçeve hükümleri içeriyor.

Yönetmeliğe göre, kutlamaların iki aktörü, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük) ile Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD).

Bu yazı bağlamında en önemli maddesi ise, kutlamaların temel amacı.

Yönetmeliğin "1" numaralı "amaç" maddesi şu şekildedir:

Amaç:

Madde 1 – Bu yönetmeliğin amacı, Anayasa doğrultusunda kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmeye katkıda bulunan kütüphaneleri vatandaşların yakından tanımasını sağlayarak daha çok

yararlanmalarını temin gayesiyle kutlanan ‘Kütüphane Haftası’nda yapılacak faaliyetleri belirlemektir.

Görüldüğü gibi, Hafta iki ana gaye ile kutlanmalıymış bu Yönetmeliğe göre;

- Vatandaşların kütüphaneleri yakından tanımalarını sağlamak,
- Vatandaşların kütüphanelerden daha fazla yararlanmalarını temin etmek.

Yönetmeliğin temel gayesi ise, bu amaçlarla kutlanması gereken Kütüphane Haftası kutlamaları içerisinde yapılacak faaliyetleri belirlemektir.

“**Yapılacak Faaliyetler**” başlıklı **5. Madde**, “**Merkezde**” ve “**Taşrada**” yapılacak faaliyetleri ayrı ayrı listelemiş.

Buna göre, **Merkezde** yapılacak temel etkinlik, “kütüphane ve kütüphanecilik meselelerini ele alan konularda kongre, sempozyum vb. toplantılar düzenlemek” şeklindedir.

Taşrada ise, “yeni yayınları tanıtıcı sergiler düzenlemek; bölgedeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin sergileri ziyaretlerini sağlamak; mahalli gazeteler, TRT, belediye hoparlörü vb. yerel imkânlardan yararlanarak hafta ile ilgili duyurular yapmak; çevredeki ilgili kişi ve kurumlar ile işbirliği sağlayarak haftanın önemine işaret eden konferanslar vermek; kütüphane ve kitap okuma konularını içeren makaleler hazırlayarak mahalli gazetelerde yayımlanmasını sağlamak” gibi etkinlikler Yönetmelik içerisinde sıralanmış durumdadır.

Özellikle taşradakiler olmak üzere, kutlamalardan beklenilenin, kütüphanelerin önemi, sorunları vb. başlıklardan yola çıkarak “**toplumsal farkındalık yaratmak**” olduğu açıkça görülmektedir.

Burada “**farkındalık**” konusuna geniş bir şekilde değinmekte yarar görüyorum. Çünkü işin can alıcı noktası, tam da burası.

Bilindiği gibi, mesleğimizin **mutfak** ve **sahne** olmak üzere iki temel ayağı var. Her iki ayak birden sağlam ve güçlü olduğunda mesleğin gücünden söz edilebileceği de çok açık.

Mutfakta kaliteli teknik hizmetler süreci yaşanmazsa, kullanıcının önündeki sahnede ne denli güçlü sunuş yeteneği olursa olsun, “olmayan kaliteli hizmetin halkla ilişkileri de olmaz” prensibinden hareketle, bir süre sonra kaliteli hizmet eksikliği anlaşılabilecek ve kumdan hizmet tepesi yıkılıverecektir.

Diğer yandan, mutfak çalışmaları ne kadar kaliteli ve üst düzey olursa olsun, eğer bu hizmet, “kullanıcı” dediğimiz sistemin varlık nedeni olan bireye etkin bir şekilde ulaştırılamıyorsa, yapılan bilgi kaynaklarına ve bilgisayarlara hizmet etmekten öte bir anlam taşımayacaktır.

İki boyut üzerinde bir “öncelik” değerlendirmesi yapılacak olursa, en az %51 oranında sahnenin daha önce ve önemli olduğunu söylemek mümkün. Kabul edilmelidir ki, daha az kaliteli teknik hizmetler yapılıyor olsa dahi, bunun etkin bir şekilde sahnelenmesi kullanıcıları hizmet ile buluşturmaya yetecektir. Belki kalite düşüklüğü fark edilecek ve itirazlar gelecektir ama, kalitenin artırılmasına imkân verecek olan bu itirazlar dahi kullanıcılardan gelecektir.

Kısacası, kütüphanelerde yapılan teknik işlemler ne denli kaliteli olursa olsun; eğer kütüphaneler ve bilgi hizmetleri hakkında **toplumsal farkındalık oluşturarak talep artışı ve destek sağlanılamazsa**, o kütüphanenin varlığı sorgulanır hale gelir; sorgulanmazsa da “sanal” bir kurum durumuna düşer.

İşte bu nedenledir ki, kütüphanecilik, kütüphaneler ve kütüphaneciler konusunda topluma dönük diğer çalışmaların yanı sıra, Kütüphane Haftası kutlamaları çerçevesinde farkındalık yaratmaya yönelik etkinliklerde bulunmak son derece önemli ve değerlidir.

İzleyenler bilecektir, uzunca bir süredir kutup-l listesi üzerinde yoğunlaşarak tartışılan; halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri, devir sonrası olabilecekler, devredilen kütüphanelerin kapatılması ve malzemelerinin başka birimlere verilmesiyle ilgili bazı mesajlarda da açıkça **toplumsal farkındalık** konusuna işaret ediliyordu.

Devir konusunda kutup-l listesine gönderilen üzüntü, sitem ve pişmanlık ifadeleriyle dolu bir mesaj; *“Kütüphanelerin devri ile ilgili yazıları okudukça dün boğazım düğümlendi, gözlerim doldu. Kendimi haksızlığa uğramış hissettim. Yanlış anlamayın ama mesleğimi çokook seviyorum ancak bu şartlarda kütüphaneci olduğum için, üniversitede başka bölümü kazanmadığım için kendimi suçhuyorum hâlâ. Ve gibi pişmanım bu bölümü yazdığım için.”* (Çoban, 2009) şeklinde sona eriyordu.

Bu mesajın hemen ardından listeye gelen bağlantılı bir mesaj da **farkındalık** konusuna açıkça işaret ediyor ve *“... Batı ülkelerinde bir kütüphane kapatılmaya kalkınca kullanıcıları ayağa kalkıyorlar. Maalesef Türkiye 'de böyle bir kullanıcı desteği sağlanamıyor sanırım...”* (Aslan, 2009) ifadeleriyle, kütüphanelerimizin toplumla buluşma konusundaki yetersizliğe değiniyordu.

Yine aynı gün gönderilen bir diğer mesaj ise, bizzat “**farkındalık**” kavramıyla konuya değiniyor ve “*Ülkemizde bilgiye erişim hakkının farkındalığı anlamlı bir şekilde yaygın değil. Bu yanlışın uzantısı, bilgiye sahip olanlar ile bilgiye ihtiyacı olanların davranışlarına yansıyor. Mesleğimize yansımaları ise, genel anlamda toplumdaki ‘bilgi yönetimi farkındalığının yetersizliği’ şeklinde oluyor.*” (Şan, 2009) ifadelerini içeriyordu.

Aslan’ın mesajına dönülecek olursa, ne diyordu Sayın Aslan mesajında; “... *Batı ülkelerinde bir kütüphane kapatılmaya kalkınca kullanıcıları ayağa kalkıyorlar. Maalesef Türkiye’de böyle bir kullanıcı desteği sağlanamıyor sanırım....*”

Aslında sanılacak bir şey yok, çünkü gerçek durum zaten bu şekilde.

Hep birlikte hatırlayalım. Son on yıllık zaman dilimi içerisinde, Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi tadilat nedeniyle uzun bir süre kapalı kalmış, dolayısıyla hizmet verememiş ve fakat izleyebildiğim kadarıyla en küçük bir toplumsal tepki verilmemişti. Nasıl verilsin? Açıkken bile bırakınız başkalarını, önünden geçen kaç kişi orada bir halk kütüphanesi olduğunun **farkında**.

Bununla birlikte, önünden geçtikleri kütüphanenin bile farkında olmadıkları; kullanıcıları oldukları kütüphane aylarca kapalı kaldığında tepki vermedikleri; daha genel bir ifadeyle, kütüphaneler ve sorunlarından bihaber diye toplumu eleştirmeden önce kendimize bakmamız gerekmez mi?

Biz, bu mesleğin teorisyenleri ve uygulamacıları olarak, toplumsal farkındalık yaratmak; mesleğin ne olduğu ve ne olmadığını; kütüphanecilerin kimler olduğunu; ne iş yaptıklarını; hangi eğitimlerden geçerek bu mesleğin profesyoneli olduklarını ve dünyada bu işin ne şekilde gerçekleştirildiğini yeterince yazdık mı, çizdik mi, konuştuk mu?

Kısacası; kütüphanecilik mesleği, kütüphaneciler ve kütüphaneler konusunda toplumsal farkındalık yaratmaya yönelik hangi çalışmaları yaptık? Bizlerin çok iyi bildiği mesleğin önemi, kütüphanelerin toplumsal değeri, kütüphanecilerin uzman meslek elemanları oldukları ve olmazsa olmazlıkları konusunda kalemlerimizle ve sözlerimizle topluma mesaj taşıyacak imkânlardan ne oranda yararlanabildik? Bizler çok iyi biliyoruz ki, kütüphaneler bilgi toplumunun mabedleri, kütüphaneciler de bu mabedlerin olmazsa olmaz önemdeki kurmaylarıdır. Ancak varlık nedenimiz olan kullanıcılarımızın yani toplumun bunu bilmesi için ne yaptık bugüne kadar? Bu soruyu yeterince sorduk mu kendimize?

Bu noktada, yeniden Yönetmeliğin amaç maddesine dönülecek olursa, tam da bu anlamda hüküm içerdiği görülecektir.

Buna göre, kutlamalar çerçevesinde atılacak ilk adım, kütüphanecilik, kütüphaneler ve ilgili konularda toplumsal farkındalık yaratma amacının özümsemesidir. Bunu yapmadan atılacak her adım giderek amaçtan uzaklaşılmasına yol açacaktır.

Amaç özümsemiğinde atılacak her adımda, hedefte topluma ulaşmak ve mesajımızı iletmek olacağından tüm planlar bu hedefe yönelik olacak; toplantı türü (panel, konferans vb.), konuşmacılar (bilim adamı, medya üyesi, kullanıcı, kütüphaneci vs.), toplantı konuları, toplantı zamanı (yer, gün, saat, süre vs.); afiş, pankart vb. halkla ilişkiler araçlarının tasarımı, medyayla iletişim vs. amaca yönelik olarak planlanacaktır.

.....

Bugüne kadar çoğunlukla böyle ol(a)madı ne yazık ki.

Yapılan kutlamalarda, çoğunlukla topluma dönük olmaktan çok, kendi içimize bakan konu ve sorunlar, birbirinin benzeri ve tekrarı olan toplantılarda ele alındı durdu.

Genelde Milli Kütüphane'nin dışına çıkılmadı, çıkılamadı. Bu konuda **mekân** bulmanın ve ayarlamının maddi ve başka anlamlarda sorunlar getireceği söylenebilir kuşkusuz. Söylendi de. Ancak bu anlamda bile okullar, belediyeler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri gibi çeşitli paydaşlarla bir araya gelinerek yapılacak etkinliklerle sorun gibi görünen mekân konusunun çok rahatlıkla üstesinden gelinebilir(di).

Ayrıca etkinliklerin hemen tamamı Milli Kütüphane'de yapılıyor ve bu mekân merkezi bir konumda bulunuyor da, toplantılar tıklım tıklım dolu bir salonda mı yapılıyor? Açılış dışındaki etkinliklerde meşhur salonun nadiren dolduğunu hepimiz biliyoruz. Salonunun dolduğu birkaç etkinliğin neler olduğuna bakılacak olursa, konunun mesleğin topluma dönük boyutu, konukların da genellikle alan dışından birileri olduğu açıkça görülecektir.

Nitekim 45. Kütüphane Haftası'nda bazı etkinlikler başka mekânlarda yapıldı, kıyamet de kopmadı. Kuşkunuz olmasın ki, bu toplantılar Milli Kütüphane salonlarında yapılsaydı da katılımcı sayısında fazlaca -belki de hiç- artış olmazdı.

Katılanlar iyi hatırlayacaktır, son 5-6 yıl içerisindeki hafta kutlamalarından birinde Gençlik Parkı içindeki bir salonda gerçekleştirilen bir panelde, bırakın koltuklarda oturacak yer bulmayı, merdivenler bile doluydu. Mekân Milli Kütüphane

değildi. Ayakların alışkın olmadığı bir yerdi. Ama durum böyleydi. Bunun nedeni neydi dersiniz? Evet, bildiniz; konu, konuşmacılar ve panelin hedef kitlesi.

Kutlamalarda ele alınan konular, çoğunlukla, kutlamaların amacına hizmet etmeyen ve sadece toplantı konusunda çalışan meslektaşlar tarafından izlenen konular oldu.

1988 yılından beri tamamına dinleyici, konuşmacı, kutlama komitesi üyesi veya TKD Yönetim Kurulu Üyesi olarak katıldığım etkinlikler içerisinde son derece az sayıda izleyicinin katıldığı etkinliklere şahit oldum. Öyle toplantılara katıldım ki, TKD yetkilileri, panelistler ve diğer görevlilerin sayısının izleyici sayısından daha fazla olduğunu üzülerken ve ibretle izledim. Birkaç tane değil, benzeri çok sayıda etkinliğe hep birlikte tanık olduk, kabul edelim. Oysa bu konular, pekala sivil toplum örgütlerimizin düzenleyeceği haftalık, on beş günlük ya da aylık etkinliklerde ele alınabilir; böylece meslektaşlar daha sık bir araya gelebilirler(di).

Merkezdeki kutlamaların geneline bakıldığında, toplumsal farkındalığa yönelik etkinlikler konusunda tek kelimeyle bir kısırlık yaşandığını kabul etmek gerekir. Taşranın bunun dışına çıkabildiğini ise, 45. Kütüphane Haftası kutlamaları çerçevesindeki birkaç örnekle ortaya koymak mümkün.

Bu anlamda, sıra dışı bir uygulamayla, Ulus İlçe Halk Kütüphanesi Müdürü tarafından hedef kitle içerisinde yer alan kişilerin ev ve işyerleri ziyaret edilerek; kütüphane, kütüphanecilik, kütüphaneciler, Kütüphane Haftası vb. konularda tam da Kutlama Yönetmeliği'nin ruhuna uygun bir şekilde “**toplumsal farkındalık çalışması**” yapmak hedeflenmiştir (Akman, 2009). Üstelik bu çalışma kapsamında, vatandaşlara, bir kitap çantası içinde üzerinde kütüphane adının basılı olduğu anahtarlık, broşür, kalem, balon, kitap ayracı gibi halkla ilişkiler araçları vermek de düşünülmüştür.

Bir başka iyi uygulama örneği olarak, Manisa Akhisar Zeynelzade Halk Kütüphanesi Müdürlüğü tarafından düzenlenen 45. Kütüphane Haftası programında, örnek kullanıcılara kitap, plaket, masa saati ve çeyrek altın hediye edileceği; resim sergisi açılacağı; Kütüphane'ye gelen yeni yayınların sergileneceği; bir ziyaret programı içerisinde Kütüphane'ye gelen öğrencilere kütüphaneleri tanıtıcı filmler gösterileceği; hafta içerisinde sergi ziyaretlerinin kabul edileceği; ziyaretçi gruplara kütüphanelerin işlevleri konusunda bilgi verileceği; kullanılmakta olan kütüphane programının kullanıcılara uygulamalı olarak tanıtılacağı ve hatta devlet hastanesinde yatan hasta çocukların ziyaret edilerek kitap hediye edileceği gibi, kelimenin tam anlamıyla,

dopdolu ve toplumsal farkındalık anlamında son derece yararlı etkinlikler yapıldığı görülmektedir.

.....

Toplumsal farkındalık konusunun ardından, etkinliklerin organize edilme biçimine bakıldığında, Yönetmeliğin bu görev konusunda iki kuruma işaret ettiği görülmektedir; Genel Müdürlük ve TKD.

Bununla birlikte, TKD Genel Yönetimi, kutlama programı hazırlığına başlarken -temelde doğru bir uygulama olarak- çok sesliliğe imkân vermek amacıyla, TKD Ankara Şubesi, Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri, Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği, Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Milli Kütüphane, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi, Yükseköğretim Kurulu Dokümantasyon Merkezi gibi bilgi merkezlerinden de temsilciler davet etmektedir.

Zaman zaman katılımcı kurumlarda değişiklikler olsa da, esas olarak, böyle kalabalık bir liste ile düzenleme çalışmaları başlatılmaktadır. Yalnız dikkat edilmelidir ki, bu konuda amir bir hükmü bulunan Yönetmeliğe rağmen bu böyle yapılmaktadır.

İlk bakışta, böyle yapılması çok seslilik anlamında hoş görünse de, ne yazık ki, uygulamada pek de fayda sağladığı söylenilemez. Neredeyse on sene organizasyon takımında çeşitli pozisyonlarda görev almış bir kişi olarak rahatlıkla söyleyebilirim bunu.

Uygulamada, ilave kurumlar ve gönderdikleri kişiler -zorunlu haller dışında- hemen her yıl değişmeseler bir ölçüde başarıya katkı sağlanılabilir ancak, neredeyse istisnasız olarak her yıl Genel Müdürlük ile TKD dışındaki kurumlarda kimi değişiklikler yaşanmakta, kurumlar değişmese kişiler değişmektedir. Böyle olunca, her şeyden önce, yeni katılımcılara yöntem anlatılırken epeyce bir zaman geçmektedir. Yeni katılımcıların hemen her biri heyecanla ve iyi niyetle bazı konular ve etkinlikler önermekte; ancak, ne yazık ki, bunların bir kısmı, -bazen çoğu- önceki yıllarda gündeme gelmiş ve fakat çeşitli nedenlerle uygulanabilir bulunmadığı için hayata geçirilememiş konu ve etkinlikler olmaktadır. Bunların anlatılması, toplantı usulü, usul tartışmaları derken bazen birkaç hafta geçmektedir.

Ayrıca, çoğu zaman, ilk toplantılarda katılımcı enflasyonu yaşanırken, ilerleyen toplantılarda sayı birdenbire azalmaktadır.

Öte yandan, kurumlarla ilgili olarak ilginç bir durumla karşı karşıya kalınmaktadır, neredeyse her yıl. Katılımcı kurumlardan biri, “*biz şu konuda bir panel yapmak istiyoruz*” dediğinde, başka bir kurum temsilcisi de söz alıp, “*biz de şu konuda bir konferans verdirmek istiyoruz.*” demekte; bunlara birkaç kurumun daha eklenmesi sonucunda, katkılarla oluşturulmuş ortak bir kutlama programı değil, “bir artı bir” şeklinde birden çok etkinlikten oluşan bir program ortaya çıkmaktadır. TKD’nin yetkili ağızlarından en küçük bir itiraz geldiğinde ise, bir anda olumsuz bir ortam oluşmakta ve önerisine küçük bir şerh düşülmüş bile olsa, bazen ilgili kurum toplantılara bir daha katılmamaktadır.

Çok seslilik noktasında 42. Kütüphane Haftası kapsamında yapılan uygulama ne yazık ki tekrarlanmadı. 2006 yılında kutlanan haftada, TKD Genel Merkezi’nin görevlendirmesiyle 42. Kütüphane Haftası Kutlama Komitesi adıyla çalışmalara başlayan ve içerisinde Genel Müdürlük temsilcisi, TKD Başkanı, üniversite temsilcisi, firma temsilcisi, TKD Halkla İlişkiler Grubu temsilcisi gibi farklı gruplardan temsilcilerin bulunduğu çalışma grubu, panel ve çalıştay konuları konusunda sadece kendilerinin belirleyici olmalarını değil, daha fazla meslek elemanının söz sahibi olmalarını tercih etmişti.** Bunun için düzenlenmesi planlanan panel ve çalıştay sayısının ikiye katı konu, kutup-1 tartışma listesi aracılığıyla meslek camiasına iletilmiş ve gelen tercihlerin yoğunluğuna göre düzenleme yapılmıştı. Öyle ki, sunulan konular arasında bulunmayan bir panel konusunu kutlama programına almaktan ve öneri sahibini de panelist olarak davet etmekten geri durmamıştı Komite.

Aynı yıl konuşmacı ve oturum yöneticileri konusunda da, çeşitli kurumlardaki yöneticilik pozisyonu, akademik unvan vb. değil, ele alınan konuyla ilgili en liyakatli kişiler tercih edilmiş; bunun doğru bir yöntem olduğu konusunda da çok sayıda geribildirim alınmıştı.

.....

Amaç farkındalık yaratmak olduğuna ve bu anlamda topluma ulaşarak olabildiğince yüksek düzeyde bir bilinç oluşturmak amaçlandığına göre, hemen her faaliyette bir taşla iki kuş vurmak gibi bir zorunluluğumuz olmasına karşın, ne yazık ki, bu böyle olmamaktadır yıllardır.

** Bu yazının gözden geçirildiği süreçte, 46. Kütüphane Haftası kutlama programını hazırlamak üzere TKD Genel Yönetim Kurulu tarafından kurulmuş olan benzer yapıda bir komite çalışmalarını sürdürmekteydi.

Bu anlamda halkla ilişkiler araçlarından yararlanma konusunu örnek olarak ele alabiliriz.

Her yıl hafta kutlamaları için bir afiş hazırlanmakta, bu afişler kütüphaneler ve bilgi merkezlerine, Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinin bulunduğu üniversitelerdeki farklı yerlere, toplu taşıma araçlarına ve kütüphanelerimizin bünyesinde yer aldıkları kurumların farklı yerlerine asılmaktadır. Bunun yapılmasındaki amaç, açıktır ki, toplumu Kütüphane Haftası'ndan haberdar etmektir. Ancak bu noktada çok büyük bir eksiklik de aynı anda yapılmış olmaktadır. Şöyle ki, son derece önemli bir misyonu olan afişlerin üzerinde sadece haftanın adı, tema, kutlama tarihi, etkinliklerin yapıldığı mekânın adresi ve ana organizatör olan iki kurumun adı yer almaktadır.

Belirtilen tarihler arasında hangi gün, hangi saatte, hangi etkinliğin gerçekleşeceği ve bu etkinliklerde kimlerin rol alacağına ilişkin olarak afişin üzerinde hiçbir bilgi yer almamaktadır. Bu nedenle de, kütüphaneler (ve ilgili unsurlar) konusunda farkındalık düzeyini artırmayı hedeflediğimiz toplumun içinden birileri mesleğimize, kütüphanelere ve verilen bilgi hizmetlerine ilgi duysa ve katılmak istese bile, bu bilgiler olmadan katılamayacağı için, afişin üstünü okuyup, geçip gitmektedir.

Oysa program halkı hedefleyerek hazırlansa ve bu amaçla oluşturulan program içeriği (tamamen veya toplumsal albenisi bazında kısmen) afişin üzerinde uygun şekilde yer alsa, en azından daha fazla ilgi ve dikkat çekecek, bireyler katılmak isteyebileceği programları görerek katılım için daha fazla motive olacaktır.

Bu konuda bugüne kadarki tek istisna, 42. Kütüphane Haftası'nda yapılan uygulamadır. O hafta, etkinlikler içerisinden konusu ve katılımcıları bağlamında toplumun daha çok ilgisini çekeceği düşünülen etkinlikler hazırlanan afişin bir köşesinde yer almıştı. İlginçtir, ne gibi bir zararı görüldüyse hemen ertesi yıl bu uygulamadan vazgeçildi. Bir daha da yapılmadı.

Yine halkla ilişkiler bağlamında söylenecek olursa, başta televizyonlar olmak üzere, kitle iletişim araçlarından daha fazla yararlanma noktasında sadece hafta içi günlerle sınırlı kalınmaktadır. Oysa medya için cumartesi ve pazar “ölü günler”dir ve çoğu zaman özellikle televizyonlar, bu günlerde, hele siyasette de çok fazla bir hareketlilik yoksa, adeta haber avına çıkmaktadırlar. Yollarda, parklarda, bahçelerde halka mikrofon uzatıp farklı konularda görüş alınmakta ve haber yapılmaktadır. Bu günlerde manken ve futbolcu haberlerinden geçilmemektedir. Bir vatandaşın gördüğü

ilginç bir rüyanın bile haber yapıldığını hatırlıyorum doğrusu. Bu görüşün doğruluğunun test edilmesi için televizyonlardaki hafta sonu haberlerinin incelenmesi yetecektir. Televizyonun ülkemizdeki toplumsal etkisini de burada anlatmaya gerek yok herhalde.

Hal böyleyken, kutlamalar, pazartesi-cuma günlerine sıkıştırılmaktadır ilginç bir şekilde. Oysa istenirse hem cumartesi hem de pazar günü pekala bu doğrultuda değerlendirilebilecektir.

Bu anlamda, örneğin, haftanın hemen öncesindeki pazar günü mesleğimizin topluma dönük konuları odağında topluma, medyaya ve devlete mesajlar taşıyan kahvaltılı bir basın toplantısı yapılabilir ve buraya sadece haber müdürleri ya da kültür sayfası/ programı editörleri çağrılabilir.

Kutlama haftası içindeki cumartesi günü ise; “korsan yayın”, “sansür”, “telif hakları”, “okuma alışkanlığı”, “bilgi okuryazarlığı”, “bilgi, Internet ve toplum”, “edebiyat ve toplum”, “çocuk edebiyatı ve çocuk kütüphaneleri” vb. konularda bir veya birkaç etkinlik düzenlenebilir. Bu etkinliklerde ilgili sivil toplum örgütleriyle birlikte hareket edilebilir. Onların katkılarıyla bir sinerji yaratılabilir. O gün ülkede olağandışı bir durum olmaz, halkla ilişkiler çalışmaları da eksiksiz yerine getirilirse, medyanın ilgisiz kalacağını düşünmüyorum, hem de kesinlikle. Üstelik burada sıraladıklarım sadece ama sadece birkaç örnek.

.....

Gelelim haftanın adına.

Öyle ya, “**Kütüphane Haftası’nı Yeniden Düşünmek**” başlığını uygun gördüğümüz yazı içerisinde yıllardır komediye dönüşmüş bir durum olan, haftanın adını değerlendirmemek yazıyı eksik bırakacaktır.

Hepimizin “bildiği” gibi, haftanın bir tane adı vardır ki, o da Kütüphane Haftası’dır. Ama uygulamada böyle mi? Kesinlikle hayır.

Sokaktaki adamdan, yani mevcut veya potansiyel kullanıcıdan medyaya, politikacıdan bürokrata hemen herkes farklı isimlerle anıyor Hafta’yı. Hatta meslek ve bilim alanımızın profesyonelleri içerisinde bile farklı adlarla anılmaktadır Kütüphane Haftası. Gerek sözlü ortamlarda, gerekse kutup-l gibi yazılı ortamlarda bu durumun çok sayıda örneğini görüyoruz, hep birlikte ve yıllardır.

Doğru isim olan **Kütüphane Haftası** dışında, “**Kütüphaneler Haftası**”, “**Kütüphanecilik Haftası**” ve “**Kütüphaneciler Haftası**” “uygun” görülen isimler.

Öylesine ilginç örnekler var ki, birini burada belirtmek isterim. “X gazetesi” sağolsun, hafta içinde 45. Kütüphane Haftası ile ilgili haber yapmış ve hoş bir şekilde birinci sayfadan verilen haber, içeride bir sayfada da devam etmiş. Ama bakıyorsunuz, aynı muhabirin imzasını taşıyan yazının bir sayfasında **Kütüphane Haftası** olan haftamızın ismi diğer sayfada **Kütüphaneler Haftası** oluvermiş.

“Ne yani, 1964 yılından beri bu isimle kutlanılan haftanın adını mı değiştirelim, mesleğimizin tek sorunu bu mu?” şeklindeki itirazları duyar gibiyim. Kuşkusuz mesleğimizin tek sorunu bu değil ama, bu duruma bir kez daha dikkatleri çekmek istiyorum. Öte yandan, “Dünya Tiyatrolar Günü”, “Tıp Bayramı” “Verimlilik Haftası” gibi yazılı ve sözlü ortamlarda tek bir adla anılmak, meslek imajı için hiç de az katkı sağlamaz doğrusu.

.....

Tekrar başa dönerek önemle belirtmek isterim ki, haftanın adını değiştirmek ya da kutlama programlarında ele alınacak konuların tespiti gibi alt sorun alanlarına eğilmeden önce, **en başta haftanın neden kutlandığını ve ne amaçla kutlanması gerektiğini yeniden ve yeniden sorgulamak, doğru cevap konusunda uzlaşmak ve bu cevabı özümsemek gerekmektedir.** İşin olmazsa olmaz ilk adımı budur.

Bu satırların yazarı olarak, biz görüşümüzü yazı içerisinde dile getirdik ama, bir kez daha söylemekte hiç sakınca görmüyorum.

45. Kütüphane Haftası'nın son etkinliği olan ve Doç. Dr. Sacit Arslantekin'in moderatörlüğünde gerçekleşen oturumda duayen hocamız Prof. Dr. Berin Yurdadoğ'un “işimizi nasıl değil, ne için yapmalıyız” şeklindeki nefis saptaması sonrasında söylediğim gibi, **“kim için” yaptığımızı yani varsak ne için ve kim için var olduğumuzu sorguladığımızda, zaten haftayı da nasıl kutlamamız gerektiği sorusunun cevabı kendiliğinde ortaya çıkacaktır.**

.....

Özetle, aşağıda sıralanan noktalara önemle dikkat edilmelidir:

1. Kütüphane Haftası, toplumsal farkındalığı sağlayacak ve her geçen yılda bu farkındalığın düzeyini artıracak etkinliklerle ve mutlaka toplumla iç içe kutlanmalıdır.
2. Hafta, bilimsel sorunların tartışıldığı bir atölye ortamından ziyade bir bilgi ve kültür şölenine çevrilmeli, bu şekilde ele alınmalıdır.

3. Seçilen konular öğrenci, öğretmen, gençlik, yaşlı kuşak, farklı meslekler, farklı sektörler gibi toplumsal kümelerin katılımını sağlayarak, kendilerini bulacakları, söz söyleyebilecekleri, bilgi profesyonellerinden ve bilgi merkezlerinden beklentilerini dillendirebilecekleri konulardan seçilmeli; bu anlamda, gerekirse o toplumsal kümelerle önceden bağlantılar kurulmalı ve sıcak ilişkiler geliştirilmelidir.
4. Başta toplumsal etkisi son derece yüksek olan televizyonlar olmak üzere, en üst düzeyde toplumsal farkındalık sağlayabilmek için medyadan geniş bir şekilde yararlanılmalı; bu anlamda, konu ve konuk seçiminden, etkinliğin gün ve saatine kadar medyanın “dili” anlaşılmalı; bu bağlamda “ölü günler” ıskalanmamalıdır.
5. Ele alınacak konular bağlamında, bırakınız toplumun ilgisini çekmeyi, meslek elemanlarının bile sadece ilgililerinin iltifat ettiği konular, Hafta dışındaki haftalık, on beş günlük, aylık vb. periyodik toplantılara bırakılmalıdır.
6. Düzenlenecek oturumlarda (panel, konferans, çalıştay vb.) gerek konuşmacılar, gerekse oturum yöneticileri konunun uzmanları arasından seçilmeli; toplumun farklı kümelerinden akademisyenler, edebiyatçılar, sanatçılar vb. bu koltuklara davet edilmeli; bugüne kadar çoğunlukla görüldüğü gibi, sadece akademik pozisyonu ya da kütüphane yöneticiliğine bakılarak konuşmacı ya da oturum yöneticisi belirlenmemelidir.
7. Afişinden pankartına, basılı kutlama programından kitle iletişim araçlarıyla ilişkilere kadar hafta ile ilgili çok güçlü halkla ilişkiler çalışması yürütülmelidir.
8. Hafta’nın adı tekrar düşünülmeli ve bu bağlamda TKD tarafından gerekirse ödüllü bir yarışmayla isim arayışına girilmelidir.
9. Her kutlama haftası sonrası, geniş bir değerlendirme yapılmalı ve elde edilen bulgular hem ilgili makam ve birimlere iletilmek üzere, hem de sonraki yıllara ışık tutması anlamında raporlandırılmalıdır.

Varlık nedenimiz olan kullanıcıların (genelde toplumun) hemen hiçbirinin ilgisini çekmeyecek etkinliklerle hafta kutlamak, tek kelimeyle yasak savmak ya da başka bir bağlamda söylenilecek olursa, intihar etmekten başka bir şey değildir. Bunun içindir ki, yaşadığımız pek de rahat söylenilemez. Söyleyemiyoruz da zaten.

Kaynakça

- Akman, İ. (2009, 5 Mayıs). 45. Kütüphane Haftası. Kutup-L listesine gönderilen e-posta, <http://mailman.metu.edu.tr/mailman/private/kutup-l/2009-March/msg00255.html> adresinde arşivlenmiştir.
- Aslan, S. (2009, 5 Mayıs). Devir. Kutup-L listesine gönderilen e-posta, <http://mailman.metu.edu.tr/mailman/private/kutup-l/2009-May/msg00017.html> adresinde arşivlenmiştir.
- Çoban, N. (2009, 5 Mayıs). Devir. Kutup-L listesine gönderilen e-posta, <http://mailman.metu.edu.tr/mailman/private/kutup-l/2009-May/msg00015.html> adresinde arşivlenmiştir.
- Kütüphane Haftasını Kutlama Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete* (17625, 6 Mart 1982).
- Şan, M. (2009, 5 Mayıs). Devir. Kutup-L listesine gönderilen e-posta, <http://mailman.metu.edu.tr/mailman/private/kutup-l/2009-May/msg00018.html> adresinde arşivlenmiştir.